

Kültürel Çalışmalar Pratiği

Richard Johnson, Deborah Chambers,
Parvati Raghuram ve Estella Tincknell

Çeviren: Çağrı Koparal



2022

Kapadokya Üniversitesi Yayınları: 54
Kültürel Çalışmalar Serisi: 2
ISBN: 978-605-4448-37-1

© Aralık 2022

Kültürel Çalışmalar Pratiği

Richard Johnson, Deborah Chambers, Parvati Raghuram ve Estella Tincknell

Özgün Eserin Adı: *The Practice of Cultural Studies*

© Richard Johnson, Deborah Chambers, Parvati Raghuram ve Estella Tincknell 2004

Bu eserin Türkçe yayın hakları Kapadokya Üniversitesi Yayınları'na aittir.

© Copyright, 2022, KAPADOKYA ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Sertifika No: 43348

Apart from any fair dealing for the purposes of research or private study, or criticism or review, as permitted under the Copyright, Designs and Patents Act, 1988, this publication may be reproduced, stored or transmitted in any form, or by any means, only with the prior permission in writing of the publishers, or in the case of reprographic reproduction, in accordance with the terms of licences issued by the Copyright Licensing Agency. Enquiries concerning reproduction outside those terms should be sent to the publishers.

Bu eserin Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve Yeni Delhi'deki orijinal yayıncısı SAGE Publications Ltd. olup, Türkçe çevirisinin yayın hakları SAGE Publications Ltd. ile imzalamış olduğu sözleşme kapsamında Kapadokya Üniversitesi Yayınları'na aittir.

Yazarlar: Richard Johnson, Deborah Chambers, Parvati Raghuram ve Estella Tincknell

Çeviren: Çağrı Koparal

Editör: Ömer Fatih Parlak

Seri Editörleri: Sinan Akıllı & Duygu Oylubaş Katfar

Kapak Tasarım: Nazile Arda Çakır

Sayfa Tasarım: Adem Şenel

Baskı ve Cilt: Bizim Buro Basım Evi (Sertifika No: 42488)

Johnson, R., vd., (2022). *Kültürel Çalışmalar Pratiği*. Çev. Çağrı Koparal. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları.

1.Baskı, 308 s, 18x23 cm.

Anahtar Sözcükler: Kültür, kültür çalışmaları, yöntembilim, popüler kültür, kültür politikası



KAPADOKYA
ÜNİVERSİTESİ

50420 Mustafapaşa, Ürgüp, Nevşehir

yayinevi@kapadokya.edu.tr

kapadokyayayinlari.kapadokya.edu.tr

0(384) 353 5009

www.kapadokya.edu.tr

Kültürel alıřmalar Pratiği

Richard Johnson, Deborah Chambers,
Parvati Raghuram ve Estella Tincknell

Çeviren: ađrı Koparal



2022



Editörden

Türk akademisinde 1990'ların ortalarında kurumsallaşmaya başlayan Kültürel Çalışmalar alanında İngiliz dilinin ağırlığı ön plandadır. Bunda, alanın ilk olarak Anglosakson akademide ortaya çıkması, literatürünün İngilizce olması ve bu tarihsel gelişime paralel olarak Türkiye'de genellikle İngiliz Dili ve Edebiyatı, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı gibi Batı Dilleri ve Edebiyatları sınıflamasına giren bölümlerin odağında olması rol oynamaktadır.

Şüphesiz ki, yapısı itibarıyla farklı disiplinleri bir araya getiren ve Türkiye'de giderek yaygınlaşan Kültürel Çalışmalar alanının ilerlemesinin önünde duran önemli engeller arasında Türkçe literatürün göreceli yetersizliği ve bu alanda çalışmak isteyen akademisyenlere ve lisansüstü eğitim alan öğrencilere rehberlik edecek kılavuz kitapların eksikliği sayılabilir. İşte elinizdeki kitap tam da bu eksikliğin giderilmesine katkı sağlamak amacıyla Kapadokya Üniversitesi Yayınları tarafından okurlarla buluşturuldu.

Bu kitap, kültürel araştırmaların temel yöntemleri, kuramın araştırma pratiği üzerindeki etkisi ve kültürel çalışmalar pratiği ile ilgili çok çeşitli konuları kapsar. Kültürel Çalışmalar alanında araştırma yürütmek için başvurulacak çeşitli yöntembilimsel geleneklere eleştirel bir bakışın yanı sıra alanı şekillendiren kuramsal çerçeveler üzerine yapılmış önemli çalışmaları tanıtır. Alandaki pek çok kitap bu ikisini birden yapmaz. Coğrafya, tarih ve ekonomi gibi Kültürel Çalışmalar disiplininin doğrudan içerisinde olmayan alanlardaki en etkili ve güncel eğilimlerden biri olan 'kültürel dönüş'ün önemini açıklar; kültürel dönüşün pratiğe nasıl dökülebileceğine ilişkin soruları yanıtlar. Yazarlarımız, uzmanı oldukları farklı disiplinler ve konular arasında diyalog kurmanın yöntemlerini, yine kendi tecrübelerinden yola çıkarak aktarırlar. Kitap, bütün bu faydaların yanı sıra belki de en pratik katkıyı ilgili lisansüstü program öğrencilerinin sıklıkla karşılaştığı sorunlardan olan tez konusu bulma, araştırma sorusu sorma ve bu konu veya soruları müzakere etme gibi birtakım zorluklara çözüm önererek sunar.

Bu kılavuz kitabın Türkçeye kazandırılması fikri, 2020-2021 akademik yılında Kapadokya Üniversitesi bünyesinde kurulan Kültürel Çalışmalar tezli ve tezsiz yüksek lisans programları sayesinde gelişti. Yukarıda bahsettiğim literatür eksikliği ve lisansüstü program öğrencilerinin karşılaştığı zorluklar göz önünde bulundurularak Kapadokya Üniversitesi Yayınları 'Kültürel Çalışmalar Serisi' başlatıldı. Bu serinin ilk kitabı olan Jane Stokes'in *Medya ve Kültür Çalışmaları Nasıl Yapılır?* adlı eseri Eylül 2022'de okuyucusuyla buluştu. Seri editörleri Sayın Doç. Dr. Sinan Akıllı ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Duygu Oylubaş Katfar'ın özenle hazırladığı bu eser, kültür çalışmaları alanında araştırma yapmak isteyenler için temel bir başvuru kaynağı olarak raflardaki yerini aldı. Bu alanda araştırma yapmanın yöntembilimsel boyutlarını daha ileri düzeyde ve göreceli olarak daha felsefi bir bağlamda ele alan *Kültürel Çalışmalar Pratiği* ise serinin ilk kitabını tamamlayıcı nitelikte bir eser olarak okuyucuya sunulmaktadır.

VI KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR PRATIĞI

Kitabın editörü olarak, ‘Kültürel Çalışmalar Serisi’ne yoğun emek veren seri editörleri Sayın Doç. Dr. Sinan Akıllı ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Duygu Oylubaş Katfar’a ve kıymetli destekleri için Kapadokya Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Sayın Alev Alatlı’ya, Mütevelli Heyet Koordinatörü Sayın Funda Aktan’a, Rektör Sayın Prof. Dr. Hasan Ali Karasar’a, Genel Koordinatör Sayın Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim Ünser’e en içten teşekkürlerimi sunarım. Arka kapak tanıtım yazısı yazmayı kabul ederek bu çalışmaya çok kıymetli bir destek veren İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Burak Özçetin’e büyük bir teşekkür borçluyuz. Eseri Türkçeye çeviren Sayın Çağrı Kopalal’a ve yayında emeği geçen Sayın Arş. Gör. Nurten Bayraktar’a ayrıca teşekkür ederim.

Faydalı olması dileğiyle...

Ömer Fatih Parlak
Mustafapaşa, 2022

Teşekkür

Sage'deki yayıncımız Julia Hall'a bu kitabın uzun süren yazım sürecinde gösterdiği sabır için teşekkürlerimizi sunarız. Nottingham Trent Üniversitesi çalışanlarından, kitabın biçimlendirilmesi ve kaynakçanın tamamlanması sırasında gösterdiği özen için özellikle Olwyn Ince'e ve başlangıç aşamasında kaynakça yardımları için Nichola Hudson'a da teşekkür etmek isteriz. Ayrıca, 'denenmekte olan' fikirlerin paha biçilmez birebir eleştirel tartışmalarının yapıldığı Lisansüstü Araştırma Pratiği dersini almış olan farklı öğrenci gruplarına da teşekkür ederiz. Son olarak, bizlere uzun süreli araştırma izni verip bu kitap üzerinde çalışmamızı sağlayan fakültemiz yönetimine teşekkürlerimizi sunarız. Birmingham Üniversitesi'ndeki Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi, bu kitapta ifade edilen bazı fikirlerin geliştirilmesi için gerekli entelektüel ortamı sağlamıştı. Bu kurumun mirasçısı olan Sosyoloji ve Kültürel Çalışmalar Bölümü'nün haksız yere kapatılmasının vermiş olduğu derin üzüntüyü de burada ifade etmek isteriz.



İçindekiler

<i>Editörden</i>	V
<i>Teşekkür</i>	VII
Giriş	1
Birinci Kısım TEMELLER	
Giriş	7
1 Kültürel çalışmalar ve kültürün incelenmesi: Disiplinler ve diyaloglar	9
Kültürel soruyu sorma — yedi farklı gündem	10
Kültür gündeminin tarihsel bağlamları	14
Kültürel çalışmalar ve toplumsal hareketler	15
Hâkim yanlış temsiller ve popüler faillik	15
Felsefe arayışında mısınız? Kültürel çalışmalar, feminist felsefe ve hermenoytik	17
Diğer akademik disiplinlerle ilişkiler	19
Disiplinler üstü yaklaşımı açıklamak: Dört perdeden oluşan bir hikâye	21
Yöntem üzerine disiplinler üstülük çıkarımları	23
Disiplinler üstü stratejiler	25
Sonuç	25
2 Yöntemleri çoğaltmak: Çoğulculuktan birleşime geçiş	27
Yöntembilimsel çoğulculuk mu, bir yöntem mi?	27
Kültürel araştırmanın nesnelere ve stratejileri	28
Kültürel döngüler: Kültürel çalışmalar hermenoytik ile tanışır mı?	39
Sonuç: Birleşik ve çoklu yöntemler mi?	44
3 Yöntem ve araştıran öz	46
‘Kültüre dâhil olmak’: Kültürel döngü olarak kültürel araştırma	46
Nesnellik, öz ve öteki	48
‘Duruş’tan ‘konumsallık’ kavramına geçiş	51
Hakikat iddiaları: Gelenekler ve doğruluk	52
O hâlde hakikat yalnızca bir gelenek midir?	53
‘Düşünümsellik’ ve itiraf	55
Düşünümselliği gerçekleştirmek: Toplumsal, mekânsal, zamansal ve kültürel yönler	56
Diyalog ve farklılık	59

X KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR PRATIĞİ

Hesapverebilirlik ve sorumluluklar	61
Sonuç: Birleşimin mantığı	63
4 Araştırma süreci: Evreler ve stratejiler	65
Konu seçmek ve geliştirmek	66
Başlangıç	67
Zaman yönetimi	68
Başkalarıyla çalışmak: Danışmanlar ve akranlar	69
Literatür taraması, alan haritalandırması	71
Araştırma önerileri geliştirmek	74
Genel araştırma modelleri	76
Veri yerine bir kaynaktan başlamak mı?	77
Kaynaklar ve sorular	78
Araştırma, analiz ve metinsellik	79
Bağlamsallaştırma ve mesafe koyma	81
Yazma evresi – işlevler ve biçimler	82
Yazma sürecinde çeşitlilikler: Planlama ve yazma	84
Yazma ve otobiyografik ses	85
Yazım etiği ve politikaları: Yazarın gücü ve bu gücün kullanımı	86
Sonuç	88

İkinci Kısım ORTAMLAR

Giriş	89
5 Araştırma pratiğinde kuram	91
Kuram, korku ve nefret	91
Pratiğe karşı kuram	93
Praksis olarak kuram ve pratik	94
Kuram ve ampirik olan	97
Bir yöntem olarak kuram için okumak	101
Buraya kadarki argüman	102
Soyutlama olarak kuram	102
Soyutlama düzeyleri	103
Soyutlama türleri: Güçlü yönleri ve sınırları	104
Sonuç: Bir pratik olarak kuramlaştırma	106
6 Yer açın! Kültürel araştırmada mekânsal boyutlar	108
Yer ve mekânı odağa taşımak	109
Karmaşık mekânsallıklar	111
Mekânsallık araştırmasında kuramsal araçlar	112

Güç metaforu olarak mekânsallık	114
Sanal mekânlar, teknolojik alanlar	116
Karmaşık yerler	117
Hepsini tekrar bir araya getirmek: Disiplinler üstü bütünleşmeler	120
Sonuç: Soyutlamanın geri dönüşü	121
7 Zaman lütfen! Tarihsel bakış açıları	123
Zaman üzerine düşünmek	124
Kültürel tarihler yazmak 1. Kısım: Radikal popüler tarihler	127
Kültürel tarihler yazmak 2. Kısım: Tarihin kültürel dönüşü	129
Buraya kadarki argüman: Tarih ve kültürel çalışmalar — yakınsama ve gerilim	130
Geçmişin kamusal temsilleri ve toplumsal hafıza	131
Tarihsel düşünmek: Kuramı tarihselleştirmek	133
Bugünü tarihselleştirmek	134
Sonuç	138
8 Kültür, güç ve ekonomi	139
Kültürel çalışmalar politik ekonomiye ‘karşı’: Diyalog kusurları	140
Taban çizgileri: Gücü ve kültürü birbirinden ayırmak	141
İdeoloji analizi	143
Temsil ve ideoloji eleştirisinin sınırları	144
Güç ve kültür: Gündemi genişletmek	146
Güç nereden gelir? Popüler ve hâkim olan	147
Başka bir yerden başlamak: Kültürel açıdan gömülü ekonomiler	149
Temsil ve söylem olarak ekonomiler	150
Kültürel ve ekonomik döngüler: Örtüşme, karşılıklı bağımlılık, kimlik?	152
Tüketim meselesi	152
Ekonomik sistemlerin kültürel koşulları	153
Belirlenimleri değiştirmek: Kültür olarak ekonomi	154
Sonuç	155
Üçüncü Kısım OKUMALAR	
Okumalar ve görüşmeler	157
Yöntem olarak okuma, okuma olarak yöntem	157
Üçüncü Kısımın Planı	158
9 Popüler anlatıları okumak: Yapıdan bağlama	161
Yapısal okumalar: Metinsel stratejiler	162
Yapısal okumalar: Bağlamsallaştırma stratejileri	166

XII KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR PRATIĞI

Yapısalcılığın ötesinde: Postyapısalcı yaklaşımlar	170
Yöntemleri birleştirme	171
Sonuç	172
10 Hâkim metinleri veya hâkimiyet için metinleri okumak	174
Hâkim metinleri okumak: Olası bir okuma yolu	175
Neden metinler (değil)? Anti-terörizm analizinde metinsel yaklaşımın değeri	177
Ne kadar metin?	180
Hangi metinler? Diyalog ve hâkimiyet	182
Metni açmak, diyalogu başlatmak	183
(Kuram yüklü) bir okumanın detaylandırılması	185
Mutlak ahlak kuralları, 'öteki' ve bilinçsiz süreçler	186
Okumayı inandırıcı kılmak	188
Sonuç	189
11 Kurgu okuması, tarih okuması	190
Kurgu ve/veya tarih?	190
Kültürel materyalizm: Edebiyatı yeniden okumak	192
Yeni tarihselcilik ve tarihsel söylem	196
Sahneleme ve susturma: Açık ve örtülü anlamlar	197
Basit düşün sevgili Foucaultcuğum, basit düşün	200
(Ulusal) bir sınırın ötesinde: Postkolonyal karşılaşmalar	201
Sonuç	202

Dördüncü Kısım GÖRÜŞMELER

Görüşmeler, saha araştırması, etnografi	203
Etnografi ve oto/biyografi	203
Ayırt edici, vazgeçilmez ama sınırlı etnografi	205
Dördüncü kısmın planı	206
12 Ötekileri araştırmak: Oto/biyografiden etnografiye	207
Bir süreç olarak oto/etno sürekliliği	208
Bir yöntem yelpazesi olarak oto/etno sürekliliği	210
Kültürel araştırmada görüşmelerin vazgeçilmezliği	211
Etnografik ve oto/biyografik araştırmalarda yollar: İki kontrol listesi	218
Birinci Kontrol Listesi: Röportajlar	219
İkinci Kontrol Listesi: Anı çalışması	222
Sonuç ve oto/etno sürekliliğinin bazı sınırları	224

13 Ötekinin temsili: Yorumlama ve kültürel okumalar	226
Diyalog olarak analiz	226
Çoklu okumalar, çoklu kuramlar	227
Aktörlerin anlamlarına odaklı okuma	228
Kültürel yapılara ve süreçlere odaklı okuma	230
Diğer türlü çalışmak: Uzlaşımsal biçimleri bireyselleştirmek	231
Okulun içinde ve okula karşı olmak	232
Yapı ve bağlam için okuma	234
Analizin dört diyalogu: Kontrol listesi	235
Ötekinin temsili: Diyalojik çıkarımlar	238
Güç genelinde temsil: Belirli stratejiler	241
Sonuç	242
14 Yöntemleri yeniden kurgulamak: Kitle araştırmasından öznellik çalışmalarına	244
‘Disiplinsizlik’ ve birleşim	244
Medya kitlelerini incelemek: Tutulmayan sözler?	246
Öznellikleri araştırmak: Düşünümsel özler, söylemsel özneler	256
Sonuç: Yöntemlere yeni bir şekil vermek	267
Sonuç	269
<i>Kaynakça</i>	270
<i>Yazar/Kişi, Eser ve Kurum Adları Dizini</i>	291



Giriş

Kitabın amaçları

Bu kitap kültür araştırması pratiği hakkındadır. Adından da anlaşılacağı üzere kitabımız kültürün çalışılmasında belirli bir yaklaşım olarak kabul ettiğimiz ‘kültürel çalışmalar’ın yöntem-bilimsel temeline ilişkin ayrıntılı açıklamalar sunmaktadır. Hem kültürel araştırmada kullanılan yöntem çeşitlerinin hem de onların bütünlüğü ve birleştirilmesi ihtimalleri üzerinde durur. Araştırma nesnenizin içinde olmanın ve kültürel süreçler hakkında bilgi üretme arayışının yöntem açısından ne gibi etkileri olduğunu sorgular. Kültürel çalışmalarda kullanılan yöntemlerin tüm ana kümelerini sıralı ve detaylı bir biçimde ele alır; bu yöntemler çoğunlukla ‘metin okuma’ ve ‘insanlarla konuşma’ faaliyetleri temelinde gruplandırılır. Bu ayrıma, ‘Okumalar’ başlıklı Üçüncü Kısım’da ve ‘Görüşmeler’ başlıklı Dördüncü Kısım’da giriş yapsak da ilerleyen bölümlerde bu konuyu ayrıntılarıyla incelemeyi amaçlıyoruz.

Her ne kadar pratik olmak bizim için önemli olsa da (Araştırma pratiği başlığı altında yazanlara bakınız) bu kitap alışlagelmiş anlamda bir rehber ya da bir el kitabı değildir; yeni bir ‘kültürel çalışmalara giriş’ kitabı da değildir. Bölümlerimize genel anlamda tartışmacı bir hava hâkim olmakla beraber kitabın kendisi de aslında genişletilmiş bir argümandır. Bunun nedeni, alanda kullanılan ve çoğunlukla ne anlama geldiği hâlâ belirsiz olan yaklaşım sorularını açıklığa kavuşturmaya çalışıyor olmamızdır. Çoğunlukla bölümlere, araştırmanın aslında bir süreç olarak görülmesi gerektiği yaklaşımını tartışarak başladık ve daha sonra da pratiğin belirli noktalarına atıfta bulunarak argümanımızı ortaya koyduk. Hiçbir bölümde, belirli bir yönetime ait pratik seçimi detaylı bir biçimde incelemeyi ya da kültürel araştırmanın belirli bir alt alanında yapılan bütün çalışmaları konu almayı amaçlamadık. Öte yandan hemen hemen her bölümde araştırmanın kimi yönlerini gündelik faaliyet olarak ele aldık ve belirli bölümleri de temel olarak bu düzlemde yazdık (özellikle Dördüncü ve Onuncu bölümler). Bu kitabın birçok farklı türden tavsiyeler sunma açısından zengin ve güçlü olduğunu düşünüyoruz. Ancak yine de tüm kitaba hâkim olan esas tavsiye, okurun kendi fikrini kendisinin üretmesidir.

Yazarlar ve okurlar

Kitapta sadece kültürel çalışmaların kendi içerisinden konuşan bir yazar sesi — bir ‘biz’ dili — ile değil aynı zamanda diğer geleneklerden de beslenerek fikirleri açıklığa kavuşturan ve geliştiren; kültürel çalışmaların kendi üretmiş olduğu eleştirel sınırları arayan ve bu sınırlardan da öğrenen bir sesle okuyucuya hitap etmeye çalıştık. Günümüzde, özellikle de coğrafi, tarihî, edebî,

2 KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR PRATIĞI

politik-ekonomik, psikolojik ve sosyolojik sesler olmak üzere, kültür hakkında konuşan *pek çok* ses ile bir diyalog içerisinde olmayı amaçladık. Bu amacın temelini bir kısmını da yazarlar olarak bağlı bulunduğumuz farklı disiplinler arasında kurduğumuz diyaloglar oluşturuyor. Bu diyaloglar yalnızca kültürel çalışmaları değil aynı zamanda da edebiyat çalışmaları, tarih, coğrafya, kadın çalışmaları, sosyoloji ve toplumsal kuram, gelişim çalışmaları, medya çalışmaları, film çalışmaları ve göç ve etnik azınlıklar çalışmaları alanlarını da kapsamaktadır.

Benzer şekilde, hedeflenen okuyucu kitlesi açısından da bu kitap yalnızca kültürel çalışmalar öğrencileri ve öğretmenleri için hazırlanmamıştır. Bu kitap aynı zamanda kendi disiplinlerinde kültürel bir çalışma yapma yöneliminde olan ya da tezlerinde kültürel bir konu çalışmayı amaçlayan okurlar içindir. Bu gruptaki okurlara kültürel çalışmalar alanını tanıtmayı (özellikle Birinci Bölüm'e bakınız) ve kültürel çalışmalar yaklaşımlarını da açıklamayı amaçladık. Kitabın tamamında, belirli bölümler, belirli disiplinler arası diyaloglar içerisinde (aşağıda Kitabın Planı başlığı altındaki açıklamaya bakınız.)

'Genel' okuyucu kitlemizin araştırmacı-öğrenciler, aynı zamanda da onların öğretmenleri ve araştırma danışmanları olduğunu varsayıyoruz. Araştırmacı-öğrenciler kültürel çalışmalarda son derece yaratıcıdır ve bizim yönetime olan yaklaşımımızı destekleyen eğitim pratiğinin bir türünün merkezinde yer almaktadırlar. Çünkü bu kitap öğretme, özellikle de yöntemi öğretme, fikrinden ortaya çıkmıştır.* Bu kitabı, pek çok açıdan, aslında derslerine girdiğimiz kendi öğrencilerimiz için yazdık — lisans eğitiminin son senesinde olan öğrenciler, Sosyal ve Beşerî Bilimler alanlarında yüksek lisans yapanlar veya bu alanlarda doktora programlarına başlayacak öğrenciler. Ancak, daha da önemlisi, bu kitapta bir araştırma projesi, yüksek lisans veya doktora tezi yazma deneyimini ele alıyoruz ve bu sürece hem destek sağlıyor hem de sürecin entelektüel zorluklarından bahsediyoruz.

Araştırma pratiği – yönetime ilişkin bir yaklaşım

Bu kitap yönetime karşı özel bir yaklaşım sergiler ve geliştirir. Yöntembilimin, yani yöntem hakkındaki söylemin, çoğu bizim görüşümüze göre tekdüzedir ve çok fazla detay içermektedir. Ancak eylemin kendisi olan pratik konusuna pek değinmemektedir. Bu durumla ilgili memnuniyetsizliğimizi 'araştırma pratiği' terimini tercih ederek gösterdik. Bu terim, genellikle gelişigüzel şekilde birbirinin yerine kullanılan 'yöntem', 'yöntemler', ya da 'yöntembilim' terimlerine kıyasla kültürel çalışmaların genel karakteri ile daha kuvvetli bir bağlantı içerisindedir. Pratik, eylemin kendisi, yani yapma işi, süreç ve üretim üzerinde durur. Pratik, herhangi bir sorgulamanın yer değiştiren ve değişen doğasını, süregelen ve diyalojik karakterini aynı zamanda da soru sormanın ve cevapları dinlemenin, soruları yeniden sormanın, soruya göre yöntemi belirlemenin, yöntemin kendisinin baskı yarattığını görmenin, diğer kişilere, 'kaynaklara' ya da metinlere açık kapı bırakmanın zorluklarını ön planda tutar. 'Araştırma pratiği' terimi genellikle yöntemin dışında bırakılan faaliyetleri içerir. Araştırma konunuzu belirleme ve giderek daha fazla dikkat gösterilmeye başlanmış olan eleştirel sürecin gerekliliklerini yerine getirerek yazı yazma, bu faaliyetlere örnek olarak verilebilir.

‘Pratik’ terimi, aynı zamanda araştırma ilkelerini ve etiğini de güç, sorumluluk ve kimlik oluşumu hakkındaki konuları da içerecek şekilde ön planda tutar. Araştırmanın kendisi kültürel bir faaliyettir, akademinin güç ilişkileri çerçevesinde ve eğitim ortamında gerçekleştirilmeye çalışılır. Ancak pratik, aynı zamanda, daha büyük bir dünya ile ilişki kurmak ve olaylara, meselelere ve anılara tanıklık etmektir. Hem ‘öğrencilik’tir hem de aslında gerçek anlamda bir yetişkin faaliyetidir. Pratiğe önem vermek, bizlerin araştırmacı kimliğini, bir durum üzerinde olan etkilerimizi; hem araştırma yaparken yaptıklarımız (örneğin araştırılan konularla olan ilişkimiz) hem de ortaya koyduğumuz yapıtlar gibi çalışmalarımızın daha uzak etkilerini ön plana koyar.

En önemlisi de ‘pratik’ kelimesinin bir araştırmacının kendi hedeflerinin ve sorularının altını çizmesidir. Bu kitapta yöntemin, sorulan sorulara ve onu takip eden diyalogun doğasına bağlı olduğu konusunu tartışıyoruz. Beşerî bilimlerde ‘anlama’ üzerine yazdığı klasikleşmiş kitabının başlığında ‘hakikat’ ve ‘yöntem’ kavramlarını birbirine tezat koşan Hans-Georg Gadamer gibi biz de ‘sorgulama ve soruşturma’ sürecine herhangi bir yöntemsel garantilikten daha çok inanıyoruz (Gadamer, 1989).

‘İzlenen sürecin özel bir biçimi’ (*The Concise Oxford English Dictionary*, 8. basım) olarak yöntem, entelektüel bir çalışmaya sanki bu çalışmayı yalnızca önceden belirlenmiş adımları takip ederek yapmanın mümkün olduğunu göstermek için yapıyormuşuzcasına hâkim olup onun ne olacağını belirleyebilir. ‘Yöntembilimciler’ adıyla yöntembilim uzmanlarının ortaya çıkmış olması bu baskıyı güçlendirir. Gerçekten de ‘yöntembilim’ bazen hazırda tutulan bir repertuvarmış gibi öğretilmekte ve raftan alınıp zayıf bir yaklaşım olan bunu-öğrenmen-gerek algısı ile pratiğe dökülmektedir. Bu nedenle de kolayca çözünerek araçlardan ve tekniklerden oluşan bir ‘yöntemler’ havuzuna dönüşebilir. Bunun sonucunda da felsefe ve yaklaşım olarak ‘yöntem’in daha kapsayıcı ve bütüncül özellikleri kaybedilebilir.

Buna karşın araştırma pratiği kavramı, kendi belirgin amaçlarımıza ve sorularımıza yönelik kendi uygun yaklaşımlarımızı ve yöntemlerimizi geliştirmemiz gerektiğine işaret eder. Bunu tabii ki de kendimizi soyutlayarak değil, yöntem üzerine tartışmalar ve başkalarının kullandığı yöntemler ile bağlantılı olarak yaparız. Sıklıkla kendimizi çok ufak değişiklikler yapılarak hazırlanmış ve düzenlenmiş teknikleri ve aşına olduğumuz argümanları kullanırken buluruz. Belki de bu yöntemlerde küçük düzenlemeler yaparak onları kullanmak belirli bir sorgulama sürecinin mantığına uygun yolu bulmak için tam da ihtiyacımız olan şeydir.

Kültürel çalışmalarda yöntem

Kültürel çalışmaların her zaman ayırt edilebilir çalışma yöntemleri olmuştur, fakat gelişmiş bir yöntembilimsel söylemden ve tartışmadan yoksundur. Araştırma yöntemlerinin keşfinden çok kuramsal çerçevelerin sınırlarının belirlenmesi daha yaygındır (Hall, 1980a; Storey, 1996). Yakın zamanda kültürel çalışmalar hakkında yeniden başlatılan bir polemikte, yöntem konusu ‘kültürel çalışmaların akademik meşruiyet açısından hâlâ belirsiz olan konumu’ (McGuigan, 1997: 1) nedeniyle pişmanlık duyan bazı yöntem uygulayıcıları tarafından önemli bir husus olarak gündeme getirildi. Hâlihazırda kültürel çalışmalarda yöntem üzerine birkaç kitap (Alasuu-

4 KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR PRATIĞI

tari, 1995; Barker, 2000; Brunson, 2000; Couldry, 2000; du Gay vd., 1997; McGuigan, 1997; Seale, 1998; Willis, 2000) ve yakından ilgili disiplinlerin yanı sıra feminist çalışmalar/kadın çalışmaları alanlarında yazılmış konuya yakın pek çok metin bulunsa da sosyal bilimlerdeki gibi yönetime dair geliştirilmiş detaylı bir söylem yoktur. Kültürel çalışmalar aslında daha çok beşerî bilimler gibidir. Beşerî bilimlerde yöntem, belki de en fazla kuram olarak kabul edilmekten öteye geçememiş tanınırlığa sahip okuma biçimleri gibi pratik beceriler içerisine konumlandırılmıştır. Yine de kültürel çalışma yöntemleri örtülü kalarak, bir entelektüel ayrıcalık ya da kültürel sermayenin bir formu olarak işlev kazanabilir ve bir kültürel çalışmalar kulübünün içinde veya dışında olmanın belirleyicisi olabilir. Bu nedenle, bir pratik olarak kültürel çalışmalar hakkında eleştirel öz farkındalığın bulunması, kültürel çalışmaları açık, demokratik ve gelişime müsait tutma çabasının bir parçasıdır. Bununla birlikte, burada ağır ve sıkıcı bir yöntembilimsel aygıt dayatma gayesinde de değiliz. Ele geçirip sınırlarını genişletmeye çalıştığımız alan, bir tarafta despot bir üstü kapalılık diğer tarafta disiplinli ve aşırı kurallı bir başka-türlü-yapamazsın kodlandırması arasında kalan, çok dar bir alan.

'Britanyalılık' meselesi

En dar anlamda tanımlanan hâliyle kültürel çalışmalar Anglofon akademi içinde gelişirken, diğer ulusal ve bölgesel entelektüel oluşumlar içerisindeki 'kültür bilimleri' profili genellikle çok daha farklı olmuştur. Örneğin İngiltere, akademisi içerisinde 'etnoloji' ya da halk bilimi çalışmalarının neredeyse hiç olmaması bakımından türünün tek örneği olabilir. Bu nedenle, kültürel çalışmalar alanının yalnızca kapsadığı disiplinler anlamında değil aynı zamanda mekânsal/ulusal kapsamı anlamında da bir içe kapanma tehlikesi vardır. Bu tehlikeler günümüzde yapılacak kültür incelemelerinin küreselleşmiş ve disiplinler üstü olması gerektiğinin anlaşılmasına yol açma riski taşımaktadır. Örneğin, Britanyalılık ile ilişkilerimizi sorguladığımızda yazarlar olarak kendi içimizdeki çeşitlilik bile bizi şaşkınlığa uğratmıştı: Ulusal, bölgesel, uluslar ötesi tarihler ve kişisel kimlikler hakkında anlatacak pek çok farklı hikâyemiz vardı. Bu sebeple, bu kitabı yazmanın zorluklarından biri de kendi hayatlarımızdaki çeşitliliği ve arkadaşlarımızın, ailelerimizin, çocuklarımızın, akrabalarımızın ve çevremizin hayatlarını aynı zamanda da önem arz eden yerleri entelektüel referans noktalarımız ile aynı hizaya getirmeye çalışmakla ilgiliydi. Bu konuda tam anlamıyla başarılı olduğumuzu iddia etmiyoruz: Bu konuda yapmamız gereken tartışmaların önceden yapıp bu kitaba bilgi sağlamasından ziyade bazen de bu kitaptan sonra gerçekleşmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Kitabın Planı

Bu kitap dört kısımdan oluşur. Her kısmın içinde bir giriş ve çeşitli bölümler vardır. Bu kısımlar hep birlikte ve aralarında kurduğumuz bağlantılar yoluyla hem daha geniş kapsamlı felsefi anlamda hem de çalışma pratikleri olarak yöntemler hakkında toplu bir argüman oluştururlar. Geliştirilmiş bir pratik olarak kültürel çalışmaların bu ayırt edici özelliğine örnek teşkil ederler

ve bu özelliği içerisinde kültürün incelendiği daha kapsamlı ve disiplinler üstü olan bir arena içerisinde konumlandırırlar.

‘Temeller’ başlıklı Birinci Kısım’da başlangıç noktalarından ve önemli tanımlardan bahsettik. Birinci Bölüm’de kültürel çalışmaları ve bu alanın, içerisinde kültürün incelendiği daha geniş ve disiplinler üstü alan ile olan ilişkisini tanımladık. İkinci Bölüm’de, kültürel çalışmaların yöntembilimsel çeşitliliğini ele aldık ve yöntembilimsel çoğulculuğa karşı çıkan, bunun yerine yöntemlerin bilinçli bir *birleşimini* kullanmayı savunan bir tartışma sunduk. Üçüncü Bölüm’de ise ‘araştıran öz’ ve diğer kişilerle diyalog kurma üzerinde yoğunlaştık ve birleştirici bir yaklaşımla kültürel çalışmalar için bir yöntem bulmaya çalıştık. Dördüncü Bölüm’de, konu seçmeden sunum hazırlamaya kadar araştırmanın gerçek sürecinde yer alan temel pratiklerin her birini dikkate alarak bu geniş yaklaşımın pratik çıkarımlarını detaylandırdık.

İkinci Kısım olan ‘Ortamlar’da, araştırma faaliyetinin ve daha genel anlamda kültürel süreçlerin bazı temel bağlamlarını inceledik. Kültür hakkında araştırma yapmak bazı temel şartlar tarafından şekillendirilir: İnsanlar düşünürler ve kurgularlar, zaman ve mekân içerisinde yaşarlar ve toplumsal güç ilişkilerine dâhil olurlar. Peki, kültürel araştırma yaparken biz bu değişik boyutlarla nasıl başa çıkabiliriz? Beşinci Bölüm çetin bir konu olan ve bu kitapta nispeten daha soyut düşünce olarak tanımlanan kuram sorununu çözmeye çalışır. Altıncı Bölüm, mekânsal ortamları, bu ortamların içeriklerini ve belirlenimlerini araştırmak için kültürel coğrafya içerisinde ve etrafında tartışılan konulara, özellikle de bugünün genişletilmiş/sıkıştırılmış dünyasında küresel olanın yerel olan ile ilişkisine dikkat çeker. Bizlerin uyum sağladığı geleneklerin Anglo-merkezçiliğini de daha kapsamlı olarak yine bu bölümde değerlendirdik. Yedinci Bölüm, kültürel çalışmalar ve köklü disiplinler arasındaki kopuk diyalogu yeniden ele alır. Güncel olayların bile nasıl tarihselleştirilmesi gerektiği hakkında genel soruları irdeler ve tüm kültür araştırması içine dâhil olan belleğin hayati boyutlarına değinir. Sekizinci Bölüm, kültürel çalışmalar ve politik ekonomi arasındaki tartışmalara dönerek sosyal ortam ve güç ilişkileri hakkındaki bazı sorunların üzerinde durur. Aynı zamanda da kültürel ve ekonomik arasındaki kavramsal ayırmadan kaçınmayı amaçlayan farklı yöntemleri araştırır.

‘Okumalar’ başlıklı Üçüncü Kısım ve ‘Görüşmeler’ başlıklı Dördüncü Kısım, kültürel çalışmalarda yer alan yöntemlerin iki temel kümesini ele alır. İlki metinlerin okunmasına ikincisi ise kültürel pratiklerin uygulayıcıları olan insanlar ile yapılan sosyal alışveriş temeli üzerine dayanır. Metinler ve kişiler arasındaki farklılık hakkında belirli bir gerçeklik vardır ve bu farklılık disiplin temelli ayrımlar tarafından da iyice güçlendirilir. Ancak bu kitabın ilk bölümlerinde de tartışıldığı üzere, kültürel çalışmalar alanındaki en iyi çalışmalar çoğu zaman bu farklılığı aşmış olanlar arasından; özellikle de metinlere, biçimlere, üsluplara ve anlamlara duyulan hayranlığın sosyal güce, grup kimliğine ve gündelik kültürel yaratıcılığa duyulan ilgilerle birleştiği yerlerde yürütülenler arasından çıkmıştır.

Dolayısıyla, Üçüncü Kısım’da yer alan bölümler, özellikle metin temelli yaklaşımların genişletilmesi (Dokuzuncu Bölüm), metin analizinde kültürel ve diğer yapıları ilişkilendirme sorunu (Onuncu Bölüm) ve metin ile tarihsel bağlam sorunları (On Birinci Bölüm) hakkındadır. Benzer biçimde Dördüncü Kısım’daki ilk iki bölüm, birleşik yöntemler düzleminde kültürel etnografiyi yeniden ele alır ve sorgulama yöntemleri olarak otobiyografi ve etnografinin birbiriyle ilişkilendirilmesi

6 KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR PRATIĞI

dirilmesini (On İkinci Bölüm) ve etnografik metinlerin çeşitli biçimlerde okumasını (On Üçüncü Bölüm) savunur.

On Dördüncü Bölüm'de birleşik yöntemler teması, yöntembilimsel bütünleşmenin iki önemli evresini dikkate alarak tam anlamıyla olmasa da bir sonuca bağlanır. Bu iki önemli andan ilki kitlenin ya da kültürel uygulayıcı olarak tüketicinin; ikincisi ise kimlik ve öznelğin çalışılmasından oluşur. Bu bölümde aynı zamanda kültürel çalışmaların belirli psikanaliz türleri ile seçici yakınlıkları da dâhil olmak üzere, temel olarak kültürel çalışmalar ve psikoloji arasındaki ilişkilerden bahsediyoruz.

Son olarak da nihai bir sonuca varmadan bitirmiş olmayı umduğumuz sonuç bölümünü sunuyoruz. Kitabın ruhuna uygun olarak, basit bir şekilde zaten bahsetmiş olduğumuz konulara geri dönmektense gelecekte yeni diyaloglar kurmak için sabırsızlanıyoruz. Umuyoruz ki okurlarımız da bizlerle bu diyaloga ortak olurlar.

Not

-
- * Yakın zamanda Küreselleşme, Kimlik ve Teknoloji isimli bir yüksek lisans programında, Uluslararası Kültürel Çalışmalar adlı eski bir yüksek lisans programında ve Nottingham Trent Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi'nde programa yeni başlayan doktora öğrencileri için açılmış bir araştırma pratiği programında yöntem ve diğer ilgili konular üzerine verdiğimiz dersler bu bağlamda özellikle şekillendirici olmuştur.

Birinci Kısım

TEMELLER

Giriş

Kitabın ilk kısmını ‘Temeller’ olarak adlandırdık çünkü bu kısım yönetime ilişkin yaklaşımımızın temel unsurlarını açıklayan ve takip eden konuların da üzerinde inşa edildiği temeldir. Geriye dönüp baktığımızda bunu söyleyebiliriz. Ne var ki en başından itibaren kitabın geri kalanına uygulayabileceğimiz hazır bir kuramla da yola çıkmadık. Birinci Kısım daha çok, keşfe çıktığımız ve bütün kitabın birbirini izleyen yeniden yazımını içeren bir mücadele ve uğraştır.

Başlangıç olarak, hâlâ zaman zaman sorulan ‘Kültürel çalışmalar nedir?’ sorusunu yanıtlamanın önemli olduğunu düşündük. Bu, özellikle de konuyla tanışıklığı olmayan okurlar için önemlidir. Bu soruyu Birinci Bölüm’de iki ana kola ayırarak cevapladık. Birincisinde kültürel çalışmaları karşılaştırmalı olarak araştırmanın ve eğitimin önemli bir geleneği olarak tanımladık; ikincisinde ise onu, kültür incelemelerinin daha geniş çaplı ve disiplinler aşırı akademik alanı içerisine üretken bir varlık olarak yerleştirdik.

İkinci ve Üçüncü bölümler, bir yöntem olarak kültürel çalışmalar görüşünün sebep olduğu gerginliği ele alır. Bir yandan sıklıkla pek çok yöntemi içinde barındıran ve eklettik ya da çoğulcu bir alan olarak görülür. Diğer yandan yöntembilimsel olarak kendine has bir yapısının olduğu, yani kendisine ait bir yöntemi olduğu düşünülür. Bu nedenle İkinci Bölüm’de kültürel çalışmalarda kullanılan yöntem türlerini, bunların tipik olarak birbiriyle birleştirildiğini de belirterek inceledik. Kitabın bütününde anahtar bir tema olan ‘birleşim’ kavramını kullandık. Bu da tamamen birleşmiş olan yöntemlerin birbirine bağlı olarak dönüştüğü anlamına gelmektedir. Çeşitli yöntemlerin kabul ettiği veya inşa ettiği farklı (ancak bağlantılı) konular açısından birleşim mantığını da inceledik.

Üçüncü Bölüm’de, genel bir yöntembilimsel bakışla birleşik yöntemlerin temelini, yani daha geniş anlamda yöntem kavramını araştırdık. Burada, İkinci Bölüm’de olduğundan daha fazla oranda olmak üzere, iki felsefi geleneği esas aldık: hermenoytik (yorumbilim) olarak bilinen hümanizm geleneği ile bilgi ve ‘duruş’ üzerine feminist tabanlı tartışmalar. Bu bölümün sonunda, kültürel süreçlerin doğasının yanı sıra düşünümsellik, diyalog ve hesapverebilirliğe ait temaların, yöntemlerin ve kuramların birleştirilmesine nasıl zemin oluşturduğunu anlattık.

Dördüncü Bölüm, aynı temaları bu sefer farklı bir yönden, araştırmanın detaylı pratikleri aracılığı ile ele alır. Bu bölümde yapılan aslında bir bakıma bizim yönetime olan genel

8 KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR PRATIĞI

yaklaşımımızın ilk defa detaylı olarak test edilmesidir. Ancak bundan önce pek tabii asıl denemeyi kendi verdiğimiz derslerde öğrettiğimiz kuram ve pratik üzerinden yapmıştık. Şu soruyu sorduk: ‘Konu belirlemeden sunum hazırlamaya kadar tüm temel araştırma süreçleri hakkında öğrenci araştırmacılara verdiğimiz tavsiyelerin genel prensiplerinden yapacağımız çıkarımlar nelerdir?’ Bu sebeple, sonraki bölümlerin çoğunda benzer paragraflar olsa da bu kitaptaki bölümlerden en pratik temelli olanı bu bölümdür.

Özellikle kültürel çalışmalara yabancı olanlar için kitabın Birinci Kısmını okumak için alternatif bir yol olarak, Dördüncü Bölüm (göreceli olarak diğer bölümlerden bağımsızdır), İkinci ve Üçüncü bölümlerden (bazı kısımları oldukça karmaşık) önce, ancak mutlaka Birinci Bölüm’de yer alan kültürel çalışmalara giriş kısmından sonra, okunabilir. Bu şekilde, pratik uygulamalar ile başlanıp sonrasında da uygulamalara hâkim olan prensipler keşfedilebilir; ki bu kültürel çalışmalarda yaygın kullanılan ve etkili bir yöntemdir.

1 Kültürel çalışmalar ve kültürün incelenmesi: Disiplinler ve diyaloglar

Kültürel soruyu sorma — yedi farklı gündem	10
Kültür gündeminin tarihsel bağlamları	14
Kültürel çalışmalar ve toplumsal hareketler	15
Hâkim yanlış temsiller ve popüler faillik	15
Felsefe arayışında mısınız? Kültürel çalışmalar, feminist felsefe ve hermenoytik	17
Diğer akademik disiplinlerle ilişkiler	19
Disiplinler üstü yaklaşımı açıklamak: Dört perdeden oluşan bir hikâye	21
Yöntem üzerine disiplinler üstülük çıkarımları	23
Disiplinler üstü stratejiler	25
Sonuç	25

Beşerî bilimler, uygulamalı sanatlar ve sosyal bilimler bölümlerinde pek çok farklı ülkeden gelen öğrencilere ders verirken hâlâ bazen ‘Kültürel çalışmalar nedir?’ sorusuyla karşı karşıya kalabiliyoruz. Bu bölümde kültürel çalışmaları, kültür incelemelerinin daha geniş çalışma alanı içerisinde bulunan özel bir yaklaşım olarak tanıtarak, bu soruyu baştan ele alıyoruz.

Tecrübeli okurlara da yeni bir şey sunmak adına, bu bölüme iki farklı soruya daha verdiğimiz cevapları dâhil ettik. Birinci sorumuz en başta kültüre duyulan ilginin nedenleri ile ilgilidir: Kültür neden eleştirel çalışmanın konusu olmuştur? Bu soruyu cevaplarken kültürel çalışmalara, kültürün ilgi çeken noktasının ne olduğunu belirli bir biçimde açıklayan seçici bir gelenek olarak yaklaşıyoruz. Seçici gelenek fikrini temel olarak, ‘çağdaş düzeni tarihsel ve kültürel olarak onaylayan seçici ve bağlayıcı bir süreç’ (1977: 116) bağlamında eleştirmek için kullanan Raymond Williams’tan alıyoruz. Ancak bu ifadeyi burada kendi gelenek inşamızı eleştirme aracı olarak, yani eleştirel özdüşünüm ve yenilenme için kullanıyoruz. Kültürel çalışmalar geleneğini, kültürün incelenmesine ilişkin diğer yaklaşımlarla ve karmaşık ve tartışmaya açık tarihten yalnızca kısaca bahsedebileceğimiz diğer seçici geleneklerle birlikte ele alıyoruz. Yine de bu kadarı bile kültürel çalışmalar yaklaşımının kendine özgü niteliklerini belirlemek ve diğerleri ile diyalog kurma zeminini hazırlamak için yeterli olabilir.

İkinci şekillendirici soru ise genel anlamda akademik disiplinler ve disiplin anlayışı ile ilgilidir. Araştırma sorularımızın kaynağı kültürel olan ile ilgili daha geniş ve çoğunlukla politik alakamızdan geliyor olsa da, yaklaşımlarımız ve yöntemlerimiz, en azından başlangıçta, komşu disiplinlerden yararlanmaktadır. Bu tanıdık bir meseledir ancak günümüzde bazı yeni özellikleri mevcuttur. Bütün disiplinlerin kültürel dönüşü gerçekleştirmiş olduğu günümüzde kültürel